

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2014/14

Karar Sayısı : 2014/77

Karar Günü : 9.4.2014

R.G. Tarih-Sayı : 23.05.2014-29008

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURANLAR:

1- Aydın İnfaz Hâkimliği(E.2014/14)

2- Erzincan İnfaz Hâkimliği (E.2014/27)

3- Manavgat 1. Asliye Ceza Mahkemesi (E.2014/67)

İTİRAZLARIN KONUSU : 13.12.2004 günlü, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'a, 5.4.2012 günlü, 6291 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle eklenen 105/A maddesinin (7) numaralı fıkrasının (a) bendi ve son paragrafının Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi istemidir.

I- OLAY

Cezalarının, denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazına karar verilen hükümlülerin, bu tedbirin uygulanmaya başlanmasından sonra işledikleri iddia olunan başka bir suçtan dolayı 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesi uyarınca tutuklanmaları nedeniyle denetimli serbestlik tedbirinin uygulanmasına ilişkin kararların kaldırılması ve kapalı ceza infaz kurumuna gönderilmeleri istemleriyle açılan davalarda, itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkemeler, iptalleri için başvurmuşlardır.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralları

5275 sayılı Kanun'un itiraz konusu kuralları da içeren 105/A maddesi şöyledir:

“Denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazı

Madde 105/A- (Ek: 5/4/2012-6291/1 md.)

(1) Hükümlülerin dış dünyaya uyumlarını sağlamak, aileleriyle bağlarını sürdürmelerini ve güçlendirmelerini temin etmek amacıyla;

a) Açık ceza infaz kurumunda cezasının son altı ayını kesintisiz olarak geçiren,

b) Çocuk eğitimevinde toplam cezasının beşte birini tamamlayan,

koşullu salıverilmesine bir yıl veya daha az süre kalan iyi hâlli hükümlülerin talebi hâlinde, cezalarının koşullu salıverilme tarihine kadar olan kısmının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazına, ceza infaz kurumu idaresince hükümlü hakkında hazırlanan değerlendirme raporu dikkate alınarak, infaz hâkimi tarafından karar verilebilir.

(2) Açık ceza infaz kurumuna ayrılma şartları oluşmasına karşın, iradesi dışındaki bir nedenle açık ceza infaz kurumuna ayrılamayan veya bu nedenle kapalı ceza infaz kurumuna geri gönderilen iyi hâlli hükümlüler, açık ceza infaz kurumuna ayrılma şartlarının oluşmasından itibaren en az altı aylık sürenin geçmiş olması durumunda, diğer şartları da taşımaları hâlinde, birinci fıkrada düzenlenen infaz usulünden yararlanabilirler.

(3) Yukarıdaki fıkralarda düzenlenen infaz usulünden;

a) Sıfır-altı yaş grubunda çocuğu bulunan ve koşullu salıverilmesine iki yıl veya daha az süre kalan kadın hükümlüler,

b) Maruz kaldıkları ağır bir hastalık, engellilik veya kocama nedeniyle hayatlarını yalnız idame ettiremeyen ve koşullu salıverilmesine üç yıl veya daha az süre kalan hükümlüler,

diğer şartları da taşımaları hâlinde yararlanabilirler. Ağır hastalık, engellilik veya kocama hâli, Adli Tıp Kurumundan alınan veya Adalet Bakanlığınca belirlenen tam teşekküllü hastanelerin sağlık kurullarınca düzenlenip Adli Tıp Kurumunca onaylanan bir raporla belgelendirilmelidir.

(4) Adli para cezasının ödenmemesi nedeniyle, cezası hapse çevrilen hükümlülerin yukarıdaki fıkralardaki infaz usulünden yararlanmalarında, hak ederek tahliye tarihi esas alınır.

(5) Denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle cezasının infazına karar verilen hükümlünün, koşullu salıverilme tarihine kadar;

a) Kamuya yararlı bir işte ücretsiz olarak çalıştırılması,

b) Bir konut veya bölgede denetim ve gözetim altında bulundurulması,

c) Belirlenen yer veya bölgelere gitmemesi,

d) Belirlenen programlara katılması,

yükümlülüklerinden bir veya birden fazlasına tabi tutulmasına, denetimli serbestlik müdürlüğünce karar verilir. Hükümlünün risk ve ihtiyaçları dikkate alınarak yükümlülükleri değiştirilebilir.

(6) Hükümlünün;

a) Ceza infaz kurumundan ayrıldıktan sonra, talebinde belirttiği denetimli serbestlik müdürlüğüne üç gün içinde müracaat etmemesi,

b) Hakkında belirlenen yükümlülüklerle, denetimli serbestlik müdürlüğünün hazırladığı denetim ve iyileştirme programına, denetimli serbestlik görevlilerinin bu kapsamdaki uyarı ve önerileriyle hakkında hazırlanan denetim planına uymamakta ısrar etmesi,

c) Ceza infaz kurumuna geri dönmek istemesi,

hâlinde, denetimli serbestlik müdürlüğünün talebi üzerine, koşullu salıverilme tarihine kadar olan cezasının infazı için kapalı ceza infaz kurumuna gönderilmesine, infaz hâkimi tarafından karar verilir.

(7) Hükümlü hakkında;

a) İşlediği iddia olunan başka bir suçtan dolayı 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 100 üncü maddesinde sayılan nedenlerle tutuklama kararı verilmesi,

hâlinde, denetimli serbestlik müdürlüğünün talebi üzerine, infaz hâkimi tarafından, hükümlünün kapalı ceza infaz kurumuna gönderilmesine karar verilir. Hükümlü hakkında soruşturma sonucunda kovuşturmaya yer olmadığı veya kovuşturma sonucunda beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, davanın reddi veya düşme kararı verilmesi hâlinde, hükümlünün cezasının infazına denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak devam olunmasına infaz hâkimi tarafından karar verilir.

(8) Denetimli serbestlik müdürlüğüne müracaat etmesi gereken sürenin bitiminden itibaren iki gün geçmiş olmasına karşın müracaat etmeyenler ile kapalı ceza infaz kurumuna iade kararı verilmesine rağmen iki gün içinde en yakın Cumhuriyet başsavcılığına teslim olmayan hükümlüler hakkında, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 292 nci ve 293 üncü maddelerinde yazılı hükümler uygulanır.

(9) Yükümlülüklerin gereklerine ve denetim planına uygun davranan hükümlünün koşullu salıverilmesi hakkında denetimli serbestlik müdürlüğü tarafından hazırlanan gerekçeli rapor, 107 nci ve 108 inci maddeler uyarınca işlem yapılmak üzere ilgili mahkemeye gönderilir.

(10) Denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezaların infazına ilişkin esas ve usuller yönetmelikle düzenlenir.”

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararlarında, Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

A- E.2014/14 Sayılı Başvuru Yönünden

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Haşim KILIÇ, Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Celal Mümtaz AKINCI, Erdal TERCAN, Muammer TOPAL, Zühtü ARSLAN ve M. Emin KUZ'un katılımlarıyla 11.2.2014 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle uygulanacak kural sorunu görüşülmüştür.

Anayasa'nın 152. ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesine göre, mahkemeler, bakmakta oldukları davalarda uygulayacakları kanun ya da kanun hükmünde kararname kurallarını Anayasa'ya aykırı görürler veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırlarsa, o hükmün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidirler. Ancak, bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralların da o davada uygulanacak olması gerekmektedir. Uygulanacak yasa kuralları, davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

Başvuru kararında, Kanun'un 105/A maddesinin (7) numaralı fıkrasının (a) bendi ile son paragrafının iptali istenilmiştir. Bakılmakta olan dava, hükümlü hakkında işlediği iddia edilen başka bir suçtan dolayı 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesinde sayılan nedenlerle tutuklama kararı verilmesi sebebiyle denetimli serbestlik tedbirinin uygulanmasına ilişkin kararın kaldırılarak hükümlünün kapalı cezaevine gönderilmesi talebine ilişkindir. Bu durumun düzenlendiği Kanun'un 105/A maddesinin (7) numaralı fıkrasının (a) bendi ile son paragrafın ilk cümlesi bakılmakta olan davada uygulanacak kuraldır.

Kanun'un 105/A maddesinin (7) numaralı fıkrasının son paragrafının ikinci cümlesi ise hükümlü hakkında soruşturma sonucunda kovuşturmayaya yer olmadığı veya kovuşturma sonucunda beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, davanın reddi veya düşme kararı verilmesi hâlinde hükümlünün cezasının infazına denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak devam olunmasına infaz hâkimi tarafından karar verilmesine ilişkin düzenlemeleri içermektedir. Bakılmakta olan davada, kuralda belirtilen ve hükümlü hakkında verilmiş olan kovuşturmayaya yer olmadığı, beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, davanın reddi ya da düşme kararı bulunmamaktadır. Dolayısıyla, Kanun'un 105/A maddesinin (7) numaralı fıkrasının son paragrafının ikinci cümlesi Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanacak kural niteliğinde değildir.

Bu nedenle;

13.12.2004 günlü, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'a, 5.4.2012 günlü, 6291 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle eklenen 105/A maddesinin (7) numaralı fıkrasının;

1- Son paragrafının ikinci cümlesinin, itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu cümleye ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

2- (a) bendi ile son paragrafının birinci cümlesinin esasının incelenmesine,

OYBİRLİĞİYLE, karar verilmiştir.

B- E.2014/27 ve E.2014/67 Sayılı Başvurular Yönünden

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Haşim KILIÇ, Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Erdal TERCAN, Muammer TOPAL, Zühtü ARSLAN ve

M. Emin KUZ'un katılımlarıyla 18.2.2014 ve 9.4.2014 günlerinde yapılan ilk inceleme toplantılarında, dosyalarda eksik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- BİRLEŞTİRME KARARLARI

13.12.2004 günlü, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'a, 5.4.2012 günlü, 6291 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle eklenen 105/A maddesinin (7) numaralı fıkrasının (a) bendinin iptaline karar verilmesi istemiyle yapılan E.2014/27 sayılı itiraz başvurusunun 18.2.2014 gününde, E.2014/67 sayılı itiraz başvurusunun ise 9.4.2014 gününde, aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle E.2014/14 sayılı dava ile birleştirilmesine, esaslarının kapatılmasına, esas incelemenin E.2014/14 sayılı dosya üzerinden yürütülmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VI- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararları ve ekleri, Raportör Ayşegül ATALAY tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralı, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararlarında, itiraz konusu kural uyarınca hükümlünün, işlediği iddia olunan bir başka suçtan tutuklanması nedeniyle bu konudaki soruşturma veya kovuşturma sonuçlanmaksızın suç işlediği kabul edilerek, hakkındaki denetimli serbestlik tedbirinin uygulanmasına son verildiği, hükümlünün, henüz bir karar verilmemiş, sonuca bağlanmamış, mahkûm olup olmayacağı belli olmayan bir dava nedeniyle denetimli serbestliğinin geri alınarak kapalı ceza infaz kurumuna gönderilmesinin hukuki güvenlik ilkesi ve masumiyet karinesi ile bağdaşmadığı belirtilerek itiraz konusu kuralın, Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kanun'un 105/A maddesinin itiraz konusu kuralın da bulunduğu (7) numaralı fıkrasında, hükümlü hakkında; işlediği iddia olunan başka bir suçtan dolayı 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinde sayılan nedenlerle tutuklama kararı verilmesi hâlinde, denetimli serbestlik müdürlüğünün talebi üzerine, infaz hâkimi tarafından, hükümlünün kapalı ceza infaz kurumuna gönderilmesine karar verileceği, hükümlü hakkında soruşturma sonucunda kovuşturmaya yer olmadığı veya kovuşturma sonucunda beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, davanın reddi veya düşme kararı verilmesi hâlinde, hükümlünün cezasının infazına denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak devam olunmasına infaz hâkimi tarafından karar verileceği öngörülmektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyeti, bir hukuk devleti olarak nitelendirilmiştir. Hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayıp yargı denetimine açık olan devlettir.

Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasında, *“Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz.”* denilmektedir. Ceza hukukunun temel ilkelerinden olan *“suçsuzluk karinesi”*, hakkında suç isnadı bulunan bir kişinin, adil bir yargılama sonunda suçlu olduğuna dair kesin hüküm tesis edilene kadar masum sayılması gerektiğini ifade etmekte

ve hukuk devleti ilkesinin de bir gereğini oluşturmaktadır. Suçsuzluk karinesi uyarınca, bir kişinin suçlu olarak nitelendirilebilmesi ve hakkında ceza hukukunun alanına giren yaptırımların uygulanabilmesi, kesin hükümle mahkûm olmasına bağlıdır.

5271 sayılı Kanun'un 2. maddesinde, soruşturmanın, Kanun'a göre yetkili mercilerce suç şüphesinin öğrenilmesinden iddianamenin kabulüne kadar geçen evreyi; kovuşturmanın ise iddianamenin kabulüyle başlayıp hükmün kesinleşmesine kadar geçen evreyi ifade ettiği belirtilmektedir. Aynı Kanun'un 160. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, Cumhuriyet savcısının, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenir öğrenmez kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmaya başlayacağı belirtilmekte, 170. maddesinde de kamu davasının açılması ile ilgili hususlar düzenlenmektedir. Kanun'un 170. maddesinin (2) numaralı fıkrasında soruşturma evresi sonunda toplanan delillerin suçun işlendiği hususunda yeterli şüpheyi oluşturması durumunda Cumhuriyet savcısının iddianame düzenleyeceği, 175. maddesinde ise iddianamenin kabulüyle, kamu davasının açılmış olacağı ve kovuşturma evresinin başlayacağı öngörülmektedir.

Yine 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinde, tutuklama nedenleri olabilecek hususlar belirtilerek, kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin ve bir tutuklama nedeninin bulunması hâlinde, şüpheli veya sanık hakkında tutuklama kararı verilebileceği, işin önemi, verilmesi beklenen ceza veya güvenlik tedbiri ile ölçülü olmaması hâlinde, tutuklama kararı verilemeyeceği belirtilmiştir. Aynı Kanun'un 101. maddesinde ise soruşturma evresinde şüphelinin tutuklanmasına Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından, kovuşturma evresinde sanığın tutuklanmasına Cumhuriyet savcısının istemi üzerine veya resen mahkemece karar verileceği, bu istemlerde mutlaka gerekçe gösterileceği ve adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağını belirten hukuki ve fiili nedenlere yer verileceği, tutuklamaya, tutuklamanın devamına veya bu husustaki bir tahliye isteminin reddine ilişkin kararlarda;

- a- Kuvvetli suç şüphesini,
- b- Tutuklama nedenlerinin varlığını,
- c- Tutuklama tedbirinin ölçülü olduğunu,

gösteren delillerin somut olgularla gerekçelendirilerek açıkça gösterileceği hükme bağlanmıştır.

Ceza hukukunda bir kişinin suçlu olarak kabul edilebilmesi için hakkındaki mahkûmiyet hükmünün kesinleşmiş olması gerekir. Ceza muhakemesinin evrelerinden olan soruşturma ve kovuşturma aşamalarında, kişi kesin hükümle mahkûm olmadığından suçlu olarak nitelendirilemez ve bu suç nedeniyle hakkında ceza hukuku alanına giren yaptırımlar uygulanamaz.

5275 sayılı Kanun'un 3. maddesinde, ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı ile ulaşılmak istenilen temel amacın, hükümlünün yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek, toplumu suça karşı korumak, hükümlünün; yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamla ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmak olduğu belirtilmek suretiyle suçlunun da diğer bireyler gibi onurlu bir yaşam hakkının bulunduğu bilincine vurgu yapılmış ve çağdaş ceza hukukunda benzer haklara ilişkin düzenlemelere yer verildiği de görülmüştür.

Denetimli serbestlik suretiyle hapis cezasının infazı, özgürlüğü bağlayıcı cezanın kanunlarla belirlenecek alt sınırının infaz kurumunda geçirilmesi koşuluyla, suçlunun kişiliğindeki gelişmeleri gözlemleyerek cezasının koşullu salıverilmeden önceki bir yılını dışarıda geçirmesini sağlayan bir sistemdir. İşlenen suçun, denetimli serbestlik açısından belirleyici bir niteliği bulunmamakta, verilen cezanın infaz edilen süresi ve iyi hâlli olma koşulları aranmaktadır.

Denetimli serbestlik tedbirinin uygulanması ile de hükümlülerin; yeniden suç işleme risklerinin azaltılması, sosyal hayata hazırlanmalarına imkân sağlanması, tahliye şartlarına uyumun gerçekleştirilmesi, toplumsal kurallara uyma becerilerinin geliştirilmesi, toplumun hükümlüye olumsuz bakışının azaltılması ve ailesi ile görüşmesinin sağlanması amaçlanmaktadır.

İtiraz konusu kural uyarınca hükümlü hakkında; işlediği iddia olunan başka bir suçtan dolayı 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinde sayılan nedenlerle tutuklama kararı verilmesi hâlinde, tekrar kapalı ceza infaz kurumuna gönderilmeleri kanun koyucu tarafından bir tedbir olarak düzenlenmiş ise de, söz konusu kural bu kişilerin kesinleşen bir suçları olmaksızın haklarında yaptırım uygulanmasına neden olmaktadır. Bunun yanında kural, denetimli serbestlikten yararlanma hakkını ve denetimli serbestlik kurumundan hükümlü ve toplum lehine beklenen kamusal yararı da ortadan kaldırmaktadır. Kanun'un çıkarılma amacı ile çelişen bu hususlar ise hükümlülerin henüz işleyip işlemedikleri belirli olmayan bir suçtan dolayı yaptırıma tabi olmalarına yol açmakta ve Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasında düzenlenen "*suçsuzluk karinesi*" ile bağdaşmamaktadır.

Öte yandan, itiraz konusu kural, ilgililerin, suçlulukları ispatlanıncaya kadar suçsuz sayılmaları olanağından yararlanmalarını engellemekte ve hukuk devletinin gereklerinden olan hukuki güvenlik ilkesini de ihlal etmektedir.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Alparslan ALTAN, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Erdal TERCAN, Zühtü ARSLAN ve M. Emin KUZ bu görüşe katılmamışlardır.

VII- İPTALİN DİĞER KURALLARA ETKİSİ

6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasında, kanunun belirli kurallarının iptali, diğer kurallarının veya tümünün uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa, bunların da Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilebileceği öngörülmektedir.

13.12.2004 günlü, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'a 5.4.2012 günlü, 6291 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle eklenen 105/A maddesinin (7) numaralı fıkrasının (a) bendi ve son paragrafının birinci cümlesinin iptalleri nedeniyle uygulanma olanağı kalmayan son paragrafın ikinci cümlesinin de 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

VIII- SONUÇ

A- 13.12.2004 günlü, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'a, 5.4.2012 günlü, 6291 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle eklenen 105/A maddesinin (7)

Esas Sayısı : 2014/14
Karar Sayısı : 2014/77

numaralı fıkrasının (a) bendi ve son paragrafının birinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Alparslan ALTAN, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Erdal TERCAN, Zühtü ARSLAN ile M. Emin KUZ'un karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

B- 5275 sayılı Kanun'a, 6291 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle eklenen 105/A maddesinin (7) numaralı fıkrasının (a) bendi ve son paragrafının birinci cümlesinin iptalleri nedeniyle uygulanma olanağı kalmayan son paragrafın ikinci cümlesinin de 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

9.4.2014 gününde karar verildi.

Başkan

Başkanvekili

Başkanvekili

Haşim KILIÇ

Serruh KALELİ

Alparslan ALTAN

Üye

Üye

Üye

Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Zehra Ayla PERKTAŞ

Üye

Üye

Üye

Recep KÖMÜRCÜ

Burhan ÜSTÜN

Engin YILDIRIM

Üye

Nuri NECİPOĞLU

Üye

Hicabi DURSUN

Üye

Celal Mümtaz AKINCI

Üye

Erdal TERCAN

Üye

Muammer TOPAL

Üye

Zühtü ARSLAN

Üye

M. Emin KUZ

KARŞIOY GEREKÇESİ

5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'a, 6291 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle eklenen 105/A maddesinin (7) numaralı fıkrasının (a) bendinde, **“İşlediği iddia olunan başka bir suçtan dolayı 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 100 üncü maddesinde sayılan nedenlerle tutuklama kararı verilmesi, ... halinde denetimli serbestlik müdürlüğünün talebi üzerine, infaz hakimi tarafından, hükümlünün kapalı ceza infaz kurumuna gönderilmesine karar verilir”** denilmektedir.

Daha önce, 26/12/2013 tarihli ve E.2013/133, K.2013/169 sayılı kararıyla aynı fıkranın (b) ve (c) bentlerini iptal eden Mahkememiz, itiraz konusu (a) bendini, kişilerin “masumiyet karinesi”ni ve “hukuk güvenliği”ni ihlal ettiği gerekçesiyle iptal etmiştir.

Aşağıdaki gerekçelerle çoğunluğun bu görüşüne katılmıyoruz.

1) Anayasa'nın 38. Maddesi Bakımından İnceleme

Denetimli serbestlik tedbiri, 5275 sayılı Kanun'un 105/A maddesinin (1) numaralı fıkrasında ifade edildiği üzere, “Hükümlülerin dış dünyaya uyumlarını sağlamak, aileleriyle bağlarını sürdürmelerini ve güçlendirmelerini temin etmek amacıyla” belli şartlara bağlı olarak tanınan bir imkandır. Bu anlamda denetimli serbestlik, kanunda belirtilen şartlar sağlandığında infaz hakimi tarafından “verilebilecek” bir tedbir niteliğinde olup, kişilere her durumda mutlaka sağlanması gereken bir hak teşkil etmemektedir.

Bir an için denetimli serbestlik tedbirinin ilgili kişiler açısından bir hak olduğu kabul edilse bile, bunun mutlak olduğu ve hiçbir şarta bağlı kılınamayacağı savunulamaz. Zira kanun koyucu, hükümlülerin dış dünyaya uyumunu sağlama amacına yönelik böyle bir düzenleme yaparken, bu amacın hangi durumlarda gerçekleşeceğini belirleme ve bilhassa toplumu suçlular karşısında koruyacak tedbirleri de gözetme konusunda takdir yetkisine sahiptir.

Masumiyet karinesi, Anayasa'nın 38. maddesinde “*Şuçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz*”, Anayasa'nın 15. maddesinde de “*suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz*” şeklinde ifadesini bulan ve hiçbir durumda sınırlandırılmayan çekirdek haklar arasındadır.

Masumiyet karinesi, yargılama sonuçlanmadan kişilerin peşinen suçlu ilan edilmesini ve suçlu muamelesi görmesini engelleyen bir ilkedir. Bununla birlikte, masumiyet karinesi, ceza ve infaz hukukunda kişileri peşinen suçlu ilan etmeden bazı tedbirlerin uygulanmasına engel teşkil etmemektedir. Bu çerçevede tutukluluk veya yurt dışına çıkış yasağı gibi tedbirler masumiyet karinesiyle çelişmemektedir. Bu nedenle, masumiyet karinesinin, tanımı ve gerekleri anayasal sınırların ötesine geçecek şekilde genişletilerek, tutuklamaya bağlı hukuki sonuçları işlevsiz kılacak şekilde yorumlanması isabetli değildir.

İptali istenen kuralın, masumiyet karinesiyle ilgisi bulunmamaktadır. Bu kural, denetimli serbestlikten faydalanacak kişilerin başka bir suçtan dolayı tutuklanması halinde yeniden kapalı cezaevine gönderilmelerini düzenlemektedir. Bu durumdaki kişiler hakkındaki denetimli serbestlik tedbirinin kaldırılması, bir yaptırımdan ziyade, denetimli serbestlikten yararlanma şartlarına sahip olmamalarının doğal sonucudur.

Denetimli serbestlik tedbirinin kaldırılması, bir an için yaptırım olarak nitelense bile, bu yaptırımın masumiyet karinesiyle ilgisi bulunmamaktadır. Bu durumdaki kişilerin, işledikleri ileri sürülen başka bir suçtan dolayı haklarında tutuklama kararı verilmesi ve bu durumda denetimli serbestlikten yararlanamamaları, kanun koyucunun bu kişileri peşinen “suçlu” kabul ettiği anlamına gelmez. Burada masumiyet karinesine aykırı şekilde, bu kişilerin “suçluluğu hükmen sabit olmadan, suçlu sayılması” gibi bir durum söz konusu değildir.

Diğer yandan, Mahkememiz çoğunluğunun, itiraz konusu kuralın “*denetimli serbestlikten yararlanma hakkını ve denetimli serbestlik kurumundan hükümlü ve toplum lehine beklenen kamusal yararı ortadan kaldırmakta*” olduğu ve bu nedenle “Kanun'un çıkarılma amacı ile çelişen” bir durum teşkil ettiği yönündeki görüşüne de katılmak mümkün değildir. Kanun koyucu, denetimli serbestlikten beklenen yarar ile toplumun korunması temelindeki yararı dikkate almak suretiyle, hükümlünün denetimli serbestlik tedbirinin uygulanması

sırasında başka bir suçtan dolayı tutuklanmasını denetimli serbestliğin sağlayacağı amacın gerçekleşmesi önünde bir engel olarak görmüştür.

Esasen, Kanun'un 105/A maddesinin itiraz konusu kuralın da içinde bulunduğu (7) numaralı fıkrasının, hükümlü hakkında denetimli serbestlik tedbirinin uygulamaya başlanmasından önce veya sonra bir soruşturma veya kovuşturmanın başlaması ve devam etmesi durumunda denetimli serbestlik tedbirinin sona ereceğini belirten (b) ve (c) bentlerinin de daha önce iptal edildiği dikkate alındığında, fıkra da yer verilen denetimli serbestlikten yararlanma şartlarının tamamen ortadan kaldırılması sonucunu doğuran iptal kararlarının “toplum lehine” olduğu, dolayısıyla Kanun'un çıkarılma amacıyla bağdaştığı söylenemeyecektir.

2) Anayasa'nın 2. Maddesi Bakımından İnceleme

Mahkememiz çoğunluğu, iptali istenen kuralın “*ilgililerin, suçlulukları ispatlanıncaya kadar suçsuz sayılmaları olanağından yararlanmalarını engellemekte ve hukuk devletinin gereklerinden olan hukuki güvenlik ilkesini ihlal etmekte*” olduğundan hukuk devleti ilkesine de aykırı olduğu görüşündedir.

Yukarıda açıklandığı üzere, kuralda kişilerin masumiyet karinesinin sağladığı imkanlardan yararlanmasını engelleyen hiçbir düzenleme bulunmamaktadır. Zira masumiyet karinesi, suçluluğu sabit oluncaya kadar hiç kimsenin işlediği iddia olunan başka bir suçtan dolayı tutuklanması halinde denetimli serbestlik imkanından mahrum bırakılmaması gibi bir sonucu gerektirmemektedir.

Diğer yandan, iptali istenen kuralların kişilerin hukuk güvenliğini ihlal ettikleri de söylenemez. Kanun koyucunun, belli bir tedbiri düzenlerken bunu belli şartların gerçekleşmesine bağlaması ve bu şartları sağlamadığı anlaşılanların söz konusu tedbirden yararlandırılmaması hukuk güvenliğini zedeleyen bir durum değildir. Hukuk güvenliği, kişilerin hangi durumda hangi imkanlardan yararlanacaklarının açık, genel ve soyut kurallarla önceden belirlenmesini gerektirir. İptal edilen kuralların bu şartları sağlamadığı, dolayısıyla kişilerin hukuki güvenliklerini ihlal ettiği söylenemez.

İptali istenen kuralda bir orantısızlık da söz konusu değildir. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesi, bir kişinin ancak kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin ve bir tutuklama nedeninin bulunması durumunda tutuklanabileceğini, işin önemi, verilmesi beklenen ceza ve güvenlik tedbiri ile ölçülü olmaması halinde tutuklama kararının verilemeyeceğini belirtmektedir. Diğer yandan, aynı Kanun'un 101. maddesi gereğince, ancak hakim/mahkeme tarafından verilebilecek olan tutuklama kararında adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağının ve tutuklama nedenlerinin varlığının somut delillerle gerekçelendirilmesi gerekmektedir.

Bu düzenlemelerden de anlaşılacağı üzere, tutuklama ancak kuvvetli suç şüphesinin varlığı halinde başvurulabilecek bir tedbir niteliğindedir. Bu nedenle, denetimli serbestlik imkanından yararlanan kişilerin, başka bir suçtan dolayı haklarında tutuklama kararı verilmesi halinde kapalı ceza infaz kurumuna gönderilmesinde bir ölçüsüzlük yoktur. Kaldı ki, Kanun'un 105/A maddesinin itiraz konusu kuralın da içinde bulunduğu (7) numaralı fıkrasının son paragrafının ikinci cümlesinde, hükümlü hakkında soruşturma sonucunda kovuşturmaya yer olmadığı veya kovuşturma sonucunda beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, davanın reddi

veya düşme kararı verilmesi durumunda denetimli serbestlik uygulamasına devam edileceği öngörülmektedir.

Açıklanan nedenlerle, kuralın Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırı olduğu yönündeki çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Başkanvekili	Üye	Üye
Alparslan ALTAN	Engin YILDIRIM	Hicabi DURSUN

Üye	Üye	Üye
Celal Mümtaz AKINCI	Erdal TERCAN	Zühtü ARSLAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

5275 sayılı Kanunun 105/A maddesinin, denetimli serbestliğin sona ermesini gerektiren durumları belirleyen yedinci fıkrasının (a) bendi ile son paragrafının ilk cümlesinin, hukuk devleti ilkesi ve suçsuzluk karinesi ile bağdaşmadığı gerekçesiyle Anayasanın 2. ve 38. maddelerine aykırı olduğundan, son paragrafının ikinci cümlesinin ise uygulanma imkânı kalmadığından iptaline karar verilmiştir.

Hükümlülerin topluma uyum sağlamalarının kolaylaştırılması ve yeniden suç işleme risklerinin azaltılması için cezaevinden erken salıverilmelerini amaçlayan denetimli serbestlik tedbirinin kapsamının kanunla belirlenmesi ve belli şartları taşıyan hükümlülere bu imkânın sağlanması öngörülmüştür. İptaline karar verilen bentte de, hükümlünün işlediği iddia olunan bir suçtan dolayı hakkında CMK'nın 100. maddesinde sayılan nedenlerle tutuklama kararı verilmesinin denetimli serbestliğin sona ermesini gerektirdiği hükme bağlanmıştır.

Böylece, yasama organının, hükümlü hakkında başka bir suçtan dolayı tutuklama kararı verilmemesini, hükümlünün denetimli serbestlikten yararlanabilmesi için kişiliğine ve iyi hâline ilişkin bir şart olarak öngördüğü anlaşılmaktadır. Denetimli serbestlik tedbirinden yararlanmak hükümlü açısından bir hak değil, yasama organı tarafından bir atıfet olarak düzenlenen ve hükümlünün iyi hâlli olmasına bağlı olarak uygulanabilecek şartlı bir tedbir olduğundan, şartların bulunmadığının anlaşılması veya kaybedilmesi hâlinde denetimli serbestliğin sona erdirilmesi gerekir.

İtiraz konusu kurala dayanılarak infazına devam edilen hapis cezası, işlendiği iddia olunan ve tutuklama kararının konusu olan suçun değil, önceden işlenen ve kesinleşmiş yargı kararı ile mahkûmiyetle sonuçlanan suçun sonucudur. İşlediği iddia edilen başka bir suçtan dolayı hakkında tutuklama kararı verilen hükümlünün, henüz mahkûmiyetle sonuçlanmayan bu suçun cezasının infazı için değil, önceki hapis cezasının kalan kısmı için cezaevine gönderilmesine karar verileceğinden, (a) bendinde yer verilen kuralın suçsuzluk karinesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

Anılan kuralın, ilgililerin suçlulukları ispatlanıncaya kadar suçsuz sayılmaları imkânından yararlanmalarını engellediği ve hukukî güvenliklerini ihlal ettiği gerekçesiyle hukuk devleti ilkesi ile bağdaşmadığı yönündeki tesbite de yukarıdaki sebeplerle katılmak mümkün değildir. Yukarıda da belirtildiği gibi, denetimli serbestlik bir hak değil, mahkemenin, hükümlünün kişiliğine ve iyi hâlli olmasına bağlı olarak, ayrıca bu tedbirin toplumun ve hükümlünün yararına olacağına kanaat getirmesi şartıyla kullanabileceği bir yetki olduğundan, bu şartların bulunmadığı veya sonradan kaybedildiği konusunda şüphe oluşması hâlinde anılan tedbir uygulamasının sona erdirilmesine imkân sağlayan bir düzenleme getirmek yasama organının takdir yetkisi içindedir.

Anayasa Mahkemesinin kararlarında da, hukuk devletinde ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleriyle bunların infazına ilişkin düzenlemelerin devletin suç ve ceza siyasetine bağlı olduğu ve kanun koyucunun takdir yetkisi içinde bulunduğu kabul edildiğinden, yasama organının, denetimli serbestliğin kapsamı ile uygulanmasının ve sona erdirilmesinin şartlarını belirleme konusunda takdir yetkisine sahip olduğu açıktır.

Diğer taraftan, yedinci fıkranın (b) ve (c) bentlerinin 26/12/2013 tarihli ve E.2013/133, K.2013/169 sayılı Kararla iptal edilmesinden sonra, fıkranın (a) bendinin ve son paragrafının da bu Kararla iptali ile denetimli serbestlik tedbirinin sona ermesini gerektiren bir durum kalmamıştır. Denetimli serbestlik, esasen hükümlünün kişiliğine ve iyi hâlli olmasına bağlı olarak uygulanabilecek bir tedbir olarak düzenlendiğinden, bu tedbirin devam ettirilmesi de bu niteliklerin kaybedilmemesi şartına bağlıdır. Karşıoy gerekçemde belirtilen sebeplerle katılmadığım mezkûr Karardan sonra bu Kararla da fıkranın kalan hükümlerinin iptal edilmesi ile hükümlünün denetimli serbestlik sırasında bu şartları kaybedip kaybetmemesinin bir önemi kalmamıştır. Bu ise, denetimli serbestlik müessesesinin Kanunun gerekçelerinde ifade edilen özellikleriyle ve getiriliş gayesiyle bağdaşmadığı gibi denetimli serbestlik müessesesinin kapsamını, bundan yararlanma ve sona erdirme şartlarını belirleyen yasama organının takdir yetkisini de tamamen ortadan kaldıran bir neticedir.

Bu sebeplerle, itiraz konusu kuralların Anayasaya aykırı olmadığını ve itirazın reddine karar verilmesi gerektiğini düşündüğümden, iptal yönündeki çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye

M. Emin KUZ